

RO'ZANI BUZUVCHI AMALLAR

*Matkarimov Hakimboy Shokirovich**Xorazm viloyati Imom Faxriddin ar-Roziy**o'rta maxsus bilim yurti Fiqh va Arab tili o'qituvchisi*

Annotatsiya: Ushbuning mazmuni ro'za tutgan kishi nima qilsa ro'zasi qabul bo'lmasligi nimalar qilishi mumkin emasli haqida yoritiladi qaysi holatlarda ro'zasi ochilib ketishi hamda qarz ro'zalar tutishligi haqida.

Kalit so'zlar: Makruh, maniy,

Ro'zani buzadigan amallar haqida aytadigan bo'lsak, bular yeb-ichish, ya'ni tanaga ozuqa kirishi hamda oilaviy munosabatlar, ya'ni o'z ahliga yaqinlik qilish. Mana shu ikkala masala ro'zani buzadi, bularga amal qilinmasa insonning ro'zasi qabul bo'lmaydi. Shuningdek, saharlikni kechiktirib vaqtidan o'tkazib yuborish ham bo'lmaydi.

Bilmasdan, xayolidan ko'tarilib yeb-ichib yuborish ham ro'zani ochmaydi, lekin xayoliga ro'zadorligi kelishi bilan yeb-ichishni to'xtatishi kerak. Shu o'rinda bir masala, agar uzri bor holatida ham bir kekxa odam ro'za tutsa-yu, parishon bo'lib nimadir yeb-ichayotgan bo'lsa, uni to'xtatish kerak emas deydi, ulamolar. Chunki unga ro'za tutish farz emas, lekin himmat qildi. Ozgina yeb olgan narsasi qari insonga mador bo'ladi. Lekin ro'zadorligini o'zi eslashi bilan to'xtashi kerak bo'ladi.

Og'izni tish pastasi bilan yuvish masalasi. O'zi aslida xushbo'ylik ro'zani ochmaydi. Hozirgi ko'p tish pastalari o'ta xushbo'y bo'lib, uning hidi dimoqqa urilib insonga rohat berroradi. Bu esa makruh bo'ladi. Shuning uchun og'iz yopishdan avval tishni bir marotaba chayqab olish kifoya qiladi. Misvoqni bemalol ro'zador holda ham ishlatish mumkin yoki zarurat tug'ilsa, ro'zador odam tish cho'tkasiga pasta qo'shmasdan, suvni o'zida yuvsa ham bo'ladi

Suvdan foydalanish masalasida. Ba'zilar ariqni ichiga tushib olib, suzib yuradida, ro'zam ochilmaydi deydi. Soylarda yoki bassetnlarda suzganda og'iz va burundan suv kirib, ro'zaning ochilib ketishi ehtimoli juda yuqori. Bulardan saqlanish kerak. Lekin bo'yingacha bo'lgan chuqurlikdagi suvga tushib yursa, bunday holda ro'za ochilmaydi. Isib ketgan vaqtda boshdan suv quysa yoki dush qabul qilsa ham ro'za ochilmaydi.

Quyidagi amallar orqali ro'za buziladi hamda qazo va kafforat vojib bo'ladi:

1. Qasddan taom yeyish yoki ichish;
2. Uzrsiz dori-darmonlarni qabul qilish;
3. Qasddan jinsiy yaqinlik qilish;
4. Og'izga tushgan yomg'irni qasddan yutish;

5. Donni chaynagandan soʻng boʻlsa ham yutish;

6. Kunjut donini yutish;

7. Tuz isteʼmol qilish;

8. Chekish;

9. Odatlanib qolgan insonni tuproq yeyishi. Agar oʻrganib qolmagan boʻlsa, kafforat talab qilinmaydi;

Koʻpchilik soʻraydigan ukol masalasida ulamolar yon tarafdand, yaʼni muskuldan ukol olsa, roʻza ochilmaydi, degan. Lekin tomirdan qilingan ukollar, ayniqsa ozuqa boʻlsa, roʻzani buzishi aytiladi. Turli kasalliklarga qarshi vaksinalar ham muskul orqali qilinadi va bunday holatlarda ham roʻza ochilmaydi. Lekin, yana ham taqvo qilaman desa, turli ukollarni ogʻiz ochilgan vaqtlarda olgani afzal.

Bu amallar orqali roʻza buziladi va faqat qazo roʻza tutish vojib boʻladi:

1. Roʻzani safarga chiqish, kasallik, hayz-nifos va aqldan ozish kabi sabablar bilan buzilsa;

2. Odatda tanavvul qilinmaydigan narsalar, masalan, qogʻoz va loy kabilarni isteʼmol qilinsa;

4. Tosh, temir, oltin, kumush va boshqa qattiq jismlarni yutilsa;

5. Zoʻrlanganlik oqibatida yeb-ichilsa;

6. Hali tong otmadi deb oʻylab yeb-ichish yoki jinsiy aloqa qilib qoʻyilsa-yu, aslida tong otib boʻlgan boʻlsa yohud kun botdi degan gumon bilan ogʻizni ochib qoʻysa-yu, buning aksi boʻlib chiqsa;

7. Ogʻiz yoki burunni chayishda ehtiyotsizlik tufayli suvni ichkariga kiritib yuborsa;

8. Qasddan koʻngilni aynitish tufayli ogʻizdan toʻlib qayd qilsa;

9. Qor yoki yomgʻir ogʻizga tushsa;

10. Tutunni qasddan hidlasa;

11. Tishlar orasida qolgan noʻxot va undan katta hajmdagi ovqat qoldigʻini yutsa;

12. Roʻzani unutilib yeb yoki ichib qoʻygach, endi roʻzam ochilib ketdi degan gumon bilan tanavvulni davom ettirsa;

13. Tundan niyat qilmagani uchun roʻzani buzsa;

14. Kun yarmidan keyin safarga chiqib, roʻzani ochib yuborsa;

15. Niyat qilmay kun boʻyi yemoq va ichmoqlardan tiyilib yursa;

16. Quloqqa tomizilgan yogʻ yoki suvning mazasini halqumida sezsa;

17. Burunga dori tomizsa;

18. Klizma qilsa;

19. Ayolini quchish yoki oʻpish tufayli maniy chiqsa;

20. Qorindagi yaraga qoʻyilgan dorini oshqozonga va boshdagi yaraga qoʻyilgan dorini dimogʻga yetsa;

Agar roʻzaning mashaqqati tanaga zararli boʻlmasa, uning mashaqqatini koʻtarish roʻzaning savobini koʻpaytiradi. Toqatdan tashqari holatlarda tananing haqqi oldinga chiqib qoladi. Ya'ni tanaga ortiqcha ogʻirlik yoʻq – sabr qilasiz, savob olasiz. Lekin tanaga mashaqqat ogʻirlashib ketganda, endi uning haqqini ado qilish – sovitish kerak. Bunday holatlarda qiyinchilikka targʻib va talab qilinmaydi. Boshqa masalalarda, ayollar uchun muhim boʻlgan ovqatni tuzini koʻrishda, agar ozgina ovqatni tilga tekkizib, ta'mini bilib olsa, tupurib yuborsa roʻza ochilmaydi. Lekin olgan ovqati tomogʻiga ketib qolsa, roʻzasi ochilib ketadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Imom Buxoriy, "Sahih al-Buxoriy"
2. Imom Muslim, "Sahih Muslim"
3. Imom Navaviy, "Riyozus Solihin"